

■ Вакол свету

У ПОШУКАХ КАВЫ

Чаму папулярны прадукт з цягам часу можа стаць недаступным?

Сусветны попыт на каву імкліва расце на фоне засухі і скарачэння ўраджаю ў Бразіліі — найбуйнейшым яе вытворцы і экспарцёры. У выніку кошт ф'ючарса на «арабіку» на біржы ICE дасягнуў максімальнага значэння з лютага мінулага года — \$165,5 за 37,5 фунта (каля 17 кілаграмаў). Паводле звестак Bloomberg, сусветны попыт на каву павялічыўся за апошнія 10 гадоў на 20% — прыкладна да 8,9 мільёна тон у год. Як адзначаюць эксперты, такія паказчыкі перавысілі ўсе прагнозы. Сусветны попыт на каву абагнаў аб'ём вытворчасці па тэмпах росту, паведамляе Міжнародная кававая арганізацыя (ICO). Пры гэтым такая тэндэнцыя адзначаецца ўжо другі сезон запар.

МОДНЫ АТРЫБУТ

Рухавік попыту — ЗША (дарэчы, найбуйнейшы спажывец у свеце), дзе прырост забяспечвае менавіта моладзь. Увогуле спажыванне кавы ў свеце расце ў першую чаргу за кошт так званых міленіялаў — пакалення людзей, якія нарадзіліся напрыканцы 1980-х — пачатку 1990-х. У ЗША яны «адказваюць» за 44% попыту на каву, сведчаць звесткі даследчай кампаніі Datassential. Калі ў 2008 годзе доля тых, хто штодня ўжывае каву, сярод людзей ад 18 да 24 гадоў складала 34%, то сёння гэта ўзровень павялічыўся да 48%. Ва ўзроставай катэгорыі ад 25 да 39 гадоў паказчык плюсануў за той жа перыяд з 51 да 60%, а сярод тых, каму за 60, — знізіўся з 76 да 64%. Змяншэнне спажывання таксама зафіксавана ва ўзроставай катэгорыі ад 40 да 59 гадоў. Адметна, што маладыя людзі пачынаюць пастаянна піць каву ў больш раннім узросце, бо гэта модны арыбут і сімвал статусу, які спрыяе сацыялізацыі. Так, народжаныя бліжэй да 1982-га, упадалі каву прыкладна ў 17 гадоў, а тыя, хто з'явіўся на свет пасля 1995-га, — у 14.

Маштаб спажывання насамрэч уражае: штодня ў свеце выпіваецца больш чым 2,25 мільярда кубкаў духмянага напою. А сама кава з'яўляецца другім самым прадаваемым прадуктам спажывання ў свеце пасля нафты! Эфіопія падарыла свету гэты цудоўны напоі. Мясцовы гатунак «арабіка» расце тут і цяпер у дзікім выглядзе ў гарах на вышыні 1100—2200 метраў над узроўнем мора пры сярэднегадавых тэмпературах каля 25 градусаў па Цэльсіі. Пры гэтым радзіма кавы цяпер займае пяты радок у

Знікненне кавы акажа негатыўны ўплыў на жыццё 120 мільёнаў чалавек з больш чым 70 краін свету, занятых у вытворчасці прадукту. Дарэчы, многія з іх жывуць у самых бедных дзяржавах планеты.

рэйтунгу сусветных вытворцаў. У лідарах — Бразілія, В'етнам, Калумбія і Інданезія. Таксама ў першую дзясятку ўваходзяць Індыя, Мексіка, Гватэмала, Перу і Ганду-рас.

ПРАПАНОВА АД ПАДНЯБЕСНАЙ

Спажыванне і вытворчасць кавы закранулі такую традыцыйна чайную краіну, як Паднябесная. Кітай ужо на працягу амаль ста гадоў культывуе каву сваёй вытворчасці. Першым пачаў вырошчваць кававыя дрэвы французскі святар у правінцыі Юньнань. Аднак маштабы былі мізэрныя, — напачатку 1970-х гадоў кававыя плантацыі займалі плошчу ўсяго толькі ў 280 гектараў. Варта заўважыць, што ўмовы вырошчвання кавы ў правінцыі, уключаючы вышыню над узроўнем мора, набліжаны да інданезійскіх і калумбійскіх. Таму Юньнань — выдатнае месца для культывавання як чайных кустоў, так і кававых дрэў. Прычым кава тут нічым не саступае па якасці ўслаўленаму юньнаньскаму чаю.

У Кітаі кава пачала набываць у 1980-х гадах усё большую папулярнасць у сувязі з правядзеннем рэформ у эканамічнай сістэме. На працягу доўгага часу Паднябесная была закрытай краінай, а змена трэнда паспрыяла распаўсюджванню напою. Развіццё кававай прамысловасці тут на працягу доўгага часу ішло параўнальна павольнымі тэмпамі.

Цяпер аб'ёмы вытворчасці кавы паступова павялічваюцца, а яе якасць расце пры тым, што кошт зерня застаецца параўнальна невысокім. Аднак Кітай п'е збольшага замежную каву. Пры садзейнічанні найбуйнейшай кававай кампаніі

пектыва вынікае са справаздачы Інстытута клімату Аўстраліі. «Плошча ўгоддзяў скараціцца з-за павышэння тэмпературы, а таксама развіцця шkodнікаў і грыбоў. А да 2080-га дзікая кава і зусім знікне», — адзначаецца ў справаздачы. Пры гэтым у сваіх даследаваннях навукоўцы не бралі пад увагу маштабную высечку дрэў у горных лясах Эфіопіі і Паўднёвага Судана, зніжэнне колькасці птушак у Афрыцы, якія распаўсюджваюць насенне кававага дрэва.

Ад 70 да 90 працэнтаў сусветных паставак кавы цяпер прыпадае на гатунак «арабіка», які дае кававыя дрэва ў Аравіі (Coffea arabica). Гэта насамрэч лідар у частцы смаку і водару. Яна расце ў высакагорнай трапічнай зоне. У адрозненне ад іншых відаў кавы («ліберыка» і «рабуста») «арабіка» вельмі патрабавальная культура, яна можа існаваць толькі ў пэўных кліматычных умовах і ўмовах надвор'я, залежыць ад тэмпературы, сезоннасці і многіх іншых фактараў. Аднак навукоўцы фіксуюць, што на радзіме «арабікі» — у Эфіопіі — за апошнія 45 гадоў сярэднегадавая тэмпература паднялася на 1,3 градуса. Для далікатнай расліны гэта ўжо крытычна.

Калі пры прамысловым вырошчванні гібрыдных сартоў для кавы «арабіка» могуць стварацца неабходныя ўмовы, то ў дзікай прыродзе і ў слабых фермерскіх гаспадарках гэтага дасягнуць не ўдаецца. Вытворцы вымушаны замяняць «арабіку» больш непатрабавальнай «рабустай». На яе прыходзіцца да 20 працэнтаў сусветнай вытворчасці, але смакавыя якасці гэтага гатунку прыкметна ніжэйшыя.

Большая частка кававых плантацый Мексікі знікне да 2020 года. Далей

прыйдзе чарга Нікарагуа і Танзаніі. Пад ударам акажуцца таксама Бурундзі і Эфіопія, падсумавалі навукоўцы. Знікненне кавы акажа негатыўны ўплыў на жыццё 120 мільёнаў чалавек з больш чым 70 краін свету, занятых у вытворчасці прадукту. Дарэчы, многія з іх жывуць у самых бедных дзяржавах планеты. Да канца XXI стагоддзя кава як прадукт канчаткова не знікне, але якасны напоі будзе на вагу золата і стане далікатэсам для абраных, заўважаюць эксперты.

Маштаб спажывання насамрэч уражае: штодня ў свеце выпіваецца больш чым 2,25 мільярда кубкаў духмянага напою. А сама кава з'яўляецца другім самым прадаваемым прадуктам спажывання ў свеце пасля нафты!

Висновы навукоўцаў справядлівыя ў выпадку, калі захавваюцца сучасныя тэмпы глабальнага пацяплення і спецыялісты не змогуць знайсці эфектыўных метадаў барацьбы са шkodнікамі і грыбковымі захворваннямі. Спецыялісты прапануюць шэраг мер, здольных хоць бы збольшага змяніць сітуацыю. Па-першае, фермерам варта шукаць новыя месцы пад плантацыі: яны павінны быць размешчаны на вялікіх вышынях або далёка ад экватара. Кававыя дрэвы даюць плод толькі праз некалькі гадоў пасля пасадкі, таму рабіць гэта неабходна ўжо цяпер. Навукоўцы прапануюць захоўваць насенне гэтых раслін у спецыялізаваных банках. Бо дзікая кава мае набор каштоўных генетычных якасцяў, якімі не валодаюць культурныя сарты і гібрыды. Таксама навукоўцы нагадваюць пра крокі па барацьбе з глабальным пацяпленнем, якія павінны праводзіць усе краіны свету. Застаецца толькі спадзявацца, што гэтыя меры будуць мець плён.

Захар БУРАК.
burak@vziazda.by

■ Рэйтынгі

ДЗЕ ЖЫЦЬ ДАБРА

НАЗВАНА САМАЯ КВІТНЕЮЧАЯ КРАІНА Ў СВЕЦЕ

У гэтым годзе самай квітнеючай краінай свету стала Новая Зеландыя. Як паведамляе выданне Business Insider, да такой высновы прыйшлі ў брытанскай арганізацыі Legatum Institute, якая штогод складае рэйтынг Prosperity Index.

Нарвегія, якая на працягу сямі гадоў лідэравала ў топ-лісце Legatum, апусцілася на другое месца. Яна ўступіла Новай Зеландыі па ўсіх крытэрыях, акрамя ўзроўню адукацыі, бяспекі і экалогіі. Трэцяе месца заняла Фінляндыя. Гэтую краіну прызналі найлепшай па эфектыўнасці ўлады, узроўні развіцця дэмакратыі і гарантыях вяршэнства закона. Швейцарыя, якая лідзіруе ў галіне адукацыі, заняла чацвёртае месца ў рэйтынгу росквіту. За ёй ідуць Канада, Аўстралія, Нідэрланды, Швецыя і Данія. Вялікабрытанія, якая знаходзілася год таму

на 15-м месцы, палепшыла свае паказчыкі і цяпер замыкае першы дзясятка. Расія трапіла на 95-е месца рэйтынгу росквіту з адным з горшых вынікаў у галіне асабістых свабод, пад якімі ў Legatum Institute разумеюць абарону правоў і свабод грамадзян краіны, а таксама памяркоўнасць, якая праяўляецца грамадствам.

Пры складанні рэйтынгу ў Legatum Institute ўлічваюць 104 фактары, якія характарызуюць росквіт 149 краін. У іх лік уваходзяць не толькі валавы нацыянальны прадукт на душу насельніцтва, узровень занятасці і іншыя эканамічныя паказчыкі, але і колькасць мабільных тэлефонаў, узровень дзіцячай смяротнасці, вера грамадзян у сумленнасць выбараў і іншыя дадзеныя, якія дазваляюць меркаваць аб сітуацыі ў краіне